

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

İki Ayda Bir Çıkar

İÇİNDEKİLER

Demokrasi Nedir	Yusuf Mazhar Âren
Bazıoğlu Hasan Ağa	Abdullah Günel
Mersin Köyü	E. Sabri Lermioğlu
Erzurum Türküleri	Nesib Yağmurdereli
Verem ve Radyofotođrafı	Dr. Turgut Targay
Trabzon adı üzerine bir araştırma . .	Hakkı Tuncay
Gazel	Mustafa Kemal Sayıl
Bayburtlu Celâli	Mehmet Atay
Seyhanın Aldığı Gelin	Sevim Alpaslan
Ankara tıp fakültesinin açılışı . . .	Yusuf İzzeddin
Halkevi Haberleri	

Yeni seri
Sayı: 21

Deđeri
25

KASIM
1945

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Yıl : 3

KASIM

1945

Yeni seri sayı : 21

Demokrasi Nedir.

Yazan : Yüsuf Mazhar Âren

Mes'ut bir ailede baba, evin idaresinde evlâtların ve aile nüfusunun arzularını gözönünde bulundurur.

Büyük bir aileden başka şey olmayan devletin idaresinde başkan halkın en çok sevdiği, inandığı, güvendiği kimsedir... Ve ailenin efradını teşkil eden büyük halk kitlesinin dilek ve isteklerine göre devletin işlerini yürütür...

Lâkin milletçe en çok sevilen, inanılan, güvenilen başkanın kim olduğunu tanımak ve devlet makinesine halkın dilek ve isteklerinin

ne olduğunu bildirmek işi karışık bir iştir.

Devletlerin hayatında böyle idare sistemine (Demokrasi) derler. Demokraside mevcut olan iki olaydan en nazik ve en karışık bir iş teşkil eden (Başkan)lık geniş sömürgeleriyle büyük bir imparatorluk teşkil eden İngiltere ile Avrupanın bir kısmı sömürge sahibi olan devlerinde, bir kısmı da unsurlarını itilâf ettirmek kolay olmyacak derecede ayrı karakterli nüfustan tereküp etmiş küçük devletlerinde babadan oğula miras kalan

(hükümdarlık) usulüne tabi tutulmaktadır. Böyle olmıyan devletler (Cumhuriyet) halindedir. Diğer Faktör yani devlet makinesini halkın ve isteklerine göre işletmek meselesi milletin kendi arasından seçtiği temsil kudret ve evsafını haiz kim selere kendi istek ve dileklerini ifade için yetki ve vekillik vermesi suretiyle hal olunmuştur.

Başkan seçiminde halkın her birinin yahut vekillerinin oyu ve arzusunun müracaat edilmektedir. Birinci usulde bir çok güçlükler ve sakatlıklar vardır. Bu usulün tatbik olunacağı milletlerde üç halin tam ve mükemmel olması şarttır :

1 — Kendi menfaatinin genel menfaata bağlı bulunduğu şuuruna malik olmak,

2 — Umumi selâmetin herşeyin fevkinde olduğunu idrâk etmek,

3 — Kendi selâmet ve menfaatinin haricindeki şeylere lâkayt kalacak bir karakterde bulunmamak.

Dördüncü olarak memleketinde ve hariçteki insanları, cerayan eden işleri tanımış ve bunları takip edecek derecede aydınlanmış olmak da iktiza eder.

* * *

Cumhurbaşkanı milli ailesinin reisidir. Ailede babanın haiz olduğu vazife ve salâhiyet ne ise onun da öyle büyük vazifeleri ve salâhiyetleri vardır. Halkın ifrath ve yersiz dileklerini firenlemek ve kiritik hallerde gidilecek istikameti ihtiyar etmek ve milletvekilleri arasında uyulamıyan hallerde, halkın akliselimine müracaat etmek (1) hep ona aittir.

Cenubi Amerika istisna edilirse Demokrasi ve Cumhuriyet tarihinde devlete ve millete ihanet etmiş bir cumhurbaşkanı görülmez. Bu sebeple bir milletin varlık mefhumunun en büyük ifadesi olan (Cumhurbaşkanı) seçimi pek çok devletlerde milletvekilleri tarafından yapılır.

* * *

İlk demokrasiyi gördüğümüz eski Yunanistanda halkın istek ve dileklerini nasıl izhar ettiği malumdur. Şimdide İsviçrede pek tatlı usuller müşahade etmekteyiz; bunun muhtelif şekilleri ve milletlerin siyasi durumlarına, medeni hallerine, içtimai bünyelerine, etnografik teşekküllerine göre — kökleri bir olduğu halde — ayrı karakterleri olduğunu görüyoruz.

Biz, devlet rejimlerinin milletlerin varlığında, memleketlerin oluşlarındaki etkilerini bu son Cihan Harbinde tamamiyle öğrendik... Demokrasideki kuvvetin ne kadar büyük olduğu bir kere daha sabit oldu. Buna atfedilen kusurlar diğer rejimlerinkinden hafif olduğu anlaşıldı. Zaten — mantıkî bir mülâhaza ile — demokrasinin her kusurdan âri olmasını insanlığın tam kemalermesi olayından beklemek gerektir denilebilir. Bu da bir hayaldir...

Küçük bir evin, bir aile efradının gidişinde, yaşayışında bile nok-

sansızlık, tam intizam temini güç bir şey olduğu halde, bunu, efradının sayısı kaç milyonlara varan bir memlekette devletin başaracağını ummak hatadır...

Demokrasi tatbikatında muvafakiyetin en büyük ölçüsü halkın demokrasi terbiyesinin derecesidir. Nümuneye ittihaz edilecek demokrasi İngilizlerde vardır. Orada Tori ve Vik denilen iki (dilek ve istek) gurubu mevcuttur. Bunların haricinde tâli zümreler varsa da bunlar kendi ülkülerinin tahakkuku için (muhafazakârlar) yahut (Liberaller) in sempatisinden istifadeyi düşünürler.

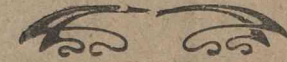
Demokrasinin — Kendi hacım ve kuvvet küçüklüğünü düşünmiyen tâli zümrelerin — bütün bir devlet sistemini kendi noktalarına göre işletmek emeli güden ve bu maksadın istihsalı için kendileri gibi zayıf fakat birbiriyle ahenksiz diğer guruplarla samimi olmıyan şekillerde ittifak etmeleriyle tezahür gösteren faaliyetlere meydan vermesinden korkulur. Böyle memleketlerde demokrasi uğradığı suiistimal yüzünden saadet yerine zaaf ve hemşehriler arasında ayrılık sebebi olur...

Ağır başlı ve efendi milletler kendi aralarında sözü ayağa düşürecek yollara sapmazlar, bizde milli vahdetin temeli çok sağlamdır... (Evet) ve (hayır) diyen iki şerh ile konuşmak zamanı gelmiştir. Fakat bu kadar...

Yüsuf Mazhar Âren

(1) Bizim Anayasamız yapıldığı zaman (Teşkilâtı esasiye kanunu encümeninde) ikisi de şimdi rahmetli olmuş olan Mahmut Esat Bozkurt ile Yunus Nadi Abaloğlu arasında parlamentomuzun indelicap fesholunup olunmaması meselesinden bir ihtilâf çıkmıştı.

Mahmut Esat Bozkurt Fransa büyük ihtilâli maceralarının, kral ve millet arasındaki muvazeneye istinat eden ve ilim nazariyesi halini alan noktalarını yürütmüş ve Yunus Nadi Abaloğlunun arkasında (Clergé) ve (Noblesse) bulunmıyan bir hükümdarlık devrinin Fransada tesis ettiği bir nazariyenin (ayan meclisi) de mevcut olmıyan bir memlekette cari olamayacağı dâvası varit görülmemişti.

Bazıoğlu Hasan Ağa

Yazan :
Abdullah Günel

Trabzon kahramanlar diyarıdır. Kahramanlık; halkının ruhunda, damarında, hüceyesinde vardır. Halkın içi bir kutudur. İçinde en kıymetli bahalar, en değerli duygular, erkekliğe, kahramanlığa ait nice cevherler var...

Bu kutu tesadüfen açılrsa gözler kamaşır. Basit hikâyelerinde, menkıbelerinde, hadiselerinde hep bu ruh gizlidir. Bu cevherle, bu ruhladır ki geçen büyük savaşta Rus ordusunu bir avuç köylü günlerce ovalamış, dayatmış hatta kan kusturmuştur. Ofllu kadınlar menkıbesi bu ruhun yarattığı bir örnektir.

Eşkiyalığı bile mertlik ve kahramanlığa dayanır. Naklettiğimiz hikâyeye böyle bir şeydir :

Bazıoğlu Hasan Ağa ; bu renk senlik ihtiyar bir gün köy kahvesinde şöyle bir vak'ayı hikâyeye etmişti :

— İstipdat devrinin en karanlık günleri idi, saraydan çıkmış bulunan emirler velevki bir vatandaşın hayatıyla ilgili ise bile kanun hükmünde idi. Bu sıralarda (Hasım) larımız saraya hulûl ederek ailemin ileri gelen, sözü geçenlerini sür gün ettirmeye teşebbüs ettiler ve buna muvaffak olarak saraydan

emir de istihlal ettiler. Biz bunun üzerine dağlara çıkmağa mecbur kaldık. Bazıoğullarından her bir ağa maiyetinde bir kaç tüfekli ile kış mevsiminde ve ayrı ayrı gruplar halinde dağlarda dolaşıyorduk. Halimiz pek fena idi. mütemediyen takip ediliyor, bunaltılıyorduk. Yem yiyecekten de sıkıntımız fazla olduğu için sade yiyecek soyuyorduk.

Bir yaz günü idi... Yine böyle sıkı bir takipten kurtulmuş, bir yayla boğazı üzerinde nöbetçi bırakıp uykuya dalmıştık. Bu sırada nöbetçi bizi uyandırmış, yayla boğazına doğru bir adamın geldiğini haber vermişti. Biz o gün açtık. Geçen bir yolcunun çantasını karıştırıp yiyecek bir lokmasını almağa can atıyorduk.. Gelen yolcu oldukça uzaktaydı. Bize doğru habersizce geliyordu.

Yanımdaki çocuklara küçük bir plân verdim. Ve yanibaşımıza gelince dört taraftan kendisini sarmalarını söyledim. Ne tekim de öyle oldu. Çember içine aldığımız yolcu 17-18 yaşlarında sülün gibi, güzel, yakışıklı bir delikanlı idi. O zamanın modasına göre ve sadece ağaların giyebildikleri lâcivert çuhadan zibka mintan giyiyordu. Sol omuzunda oldukça şişkin bir çanta vardı. Sağ omuzun

da da aynı çuhadan bir kılıfın için de tüfek taşıyordu.

Ta öteden türkü söyliyerek gelen ve birdenbire çember içine girip türküsü yarım kalan bu delikanlıda büyük bir hayret göremedim. Kendisine «Oğlum şu çantayı ver. İçinde yiyecek birşey varsa alacağız» dedim. Çantayı kolundan çıkarıp ayaklarımın altına doğru fırlattı. «Saat, köstek, hamayıl de isterseniz vereyim» demek suretiyle soygunculuğumuzla da alay etti. Daha doğrusu bizi tahkirden çekinmedi. Bir taraftan da soğukkanlılıkla gülümsüyordu. Ben çantadan bir parça bazlama ile bir parça katık çıkardım. Bu sırada tüfekçilerimden biri yanıma sokularak çocuğun omuzundaki tüfeği almasına müsaade etmemi söyledi. Bu sözler bana çok hafif söylendiği halde meçhul delikanlı bunların manasını sezinsemmişti. Tüfeği adamıma fırlattıverdi «Hadi al» dedi. Fakat tüfek bir türlü kınından çıkarılamıyordu. Kim el vurmussa çıkaramamıştı. Ben bile çıkarmağa muvaffak olmadım. Tam bu sırada meçhul delikanlı bana :

— Hasan ağa müsaade et de ben çıkarayım uedi.

Tuhaf ! Bu çocuk beni nereden tanıyordu ? Hayret ettim ve beni nereden tanıdığını sordum :

— Sen de beni, babamı iyi tanırısın dedi.

— Baban kimdir ? dedim.

— Söylemem ! Sonra aldığım bazlamaları bile hatır edip geri verirsin dedi.

Ve bütün ısrarlarıma rağmen kimin nesi olduğunu söylemedi.

Yalnız tüfeğin kınından çıkarılmak üzere kendisine verilmesini söyledi.

Tüfeği kendisine verdik. Bir hamlede kınından çıkarıverdi. Fakat çıkarmasıyla göğsüme dayaması bir oldu. Ben ve uşaklarım apışıp kalmıştık. Gık diyecek halimiz yoktu. O hâlâ tebassüm ediyordu.

— Hasan ağa dedi. Benim fazla duracak vaktim yok. Hemen yola koyulmalıyım. Tüfeğimi de size veremem. Bana arkamdan atmayacağına söz ver şuradan basıp gideyim.

O kadar büyük bir hayret için deydim ki tarif edemem. Çocuğun şu mert ve erkekçe hali beni mest etmişti.

— Hadi oğlum yolun açık olsun. Söz veriyorum dedim. Benden bu sözü alınca silâhını göğsümden geri çekti ve yine kılıfına koydu. Bazlama ile katıktan başka diğer şeyleri çantasına yerleştirdikten sonra Allahaismarladık dedi ve yürüdü...

Onu yakaladığımız zaman yarıda kalan türküsüne başladı ve üç yüz metre kadar ilerlerdeki boğaz dönemecini sapıncaya kadar türküsünü kesmedi ve bir kere olsun geriye bakmadan yürüdü gitti...

* * *

Hasan ağa sevgili bir ölüyü hatırlar gibi susmuştu. Biraz sonra da şöyle dedi :

— Bu hadisenin üzerinden kırk yıl geçiyor. Onun hâlâ kim olduğunu bilmiyorum. Ve kırk yıldır kendisine rasthyamadığım için üzün tû çekiyorum.

Abdullah Günel

Kıyılarımızdan Bir Portre

Mersin Köyü

Yazan : E. Sabri Lermioğlu

Her gün zümrüt saçlarının örgülerini mavi suların aynasında çözüp tariyan sevimli bir köyünüz vardır: Mersin!

Güzel bir kızın nurani boynundaki muhteşem gerdanlık ne ise, bu köyün de ebedilik gibi hür ve çılgın yeşilliği odur.

Evet, Mersini çep çevre zeytin ağaçlarının tatlı şiri sarmıştır. Mersinli bu ağaca (mukaddes ateş) gibi tapınır. Ağaç bayramı bu köyde ezelden beri kutlanır. Yamaçlar, yol ve dere kenarları ağaç sevgisinin çizgileşmiş canlı meşherleridir. Mersinde bu ağaca gösterilen özel itina'yı hiç bir köyde görmedim: senenin belirli aylarında sık ve kuru dalları ayıklanır, dibleri açılır, gübre konur. Bu kadar emek ve alın terine karşılık maalesef çok verim sağlayamazlar: mahsulü el ile toplıyacak yerde zavallı zeytin ağaçlarına her sene bir sopa ziyafeti çekerler. "Cehl, in ve zararlı göreneklerin sağnak bo'raları ve kurşun kurşun doluları nârin dalların ve taze filizlerin üzerine—semavi bir âfet gibi— yağar. So'panın tehdit ve fi'li taarruzları sona erer ermez yerlere serilen kırık ve boşuk genç dallara ve körpe filiz-

lere bir bakınız, o ne husran ve haraplıktır yarabbi!.. Tabii-tla bir demir pehlevan gibi güreşen bu köylüler, bilinemez sebeplerle, her zaman kolay işleri ihmal eder. uysal ve kalender bir zihniyetin çengeline takılıp kalırlar. Siz onları uyandırmak ve harekete getirmek için isterseniz akşamlara kadar dil dökünüz, nafile... o, sizi kafasıylele değil, gözleriyle ve şüphe ile dinler, kuru davaya ve kuru lâfa metelik vermezler. Üstelik size gizli gizli bıyık altından ve sakal üstünden gülüp geçerler.

Mersin 1140 nüfuslu ve 150 evlik bir köydür. Dört mahallesi, bir okulu, bir halkevi, üç kahvesi, üç bakkal dükkânı, bir furunu, üç camii vardır. Güneyindeki tepeciklerin arkasındaki mahalleler sarp, arızalı ve toprakları cimridir. Baltalığı yoktur. Başlıca mahsulü mısırdır, biraz da tütün istihsal eder. Kendi kendine yetmez. Senenin altı ayında ekmeçlik mısırını, yemeklik fasulyesini pazardan satın alır.

Deniz kıyısında oturan iki mahalle halkı topraksızdır. Her aile 2-3 dönümlük dar bir toprak parçası içinde emekler durur. Belleme

kazma, çapa... gibi işleri hep kadınlar yapar. Bundan başka ev işleri, inek ve çocuk bakımı, ağ dokuma, yaprak ve odun tedariki için uzak yerlere gidip gelme işlerine de yine kadın bakar.

Mersin kadınları çalışkan, yor'un ve yuvaları için kudsilemiş yekpare şefkattirler. Bu yüzden çene çalmağa, şunun bunun bacağına çekmeğe aman ve zaman bulamazlar. Geçinme derdi ve zorluğu bu kadınları o derece koşturur ve yor' rarki, ailenizle aylarca bir evde otursanız kapınızı her gün çalan pek az bulunur. Bir dakikayı bile beyhude yere öldürmezler. Ne sert ve çetin bir hayat...

Topraksızlık bu köyü kasıp kavuruyor. Bu iki mahallenin erkekleri, genç ve ihtiyar, yüzde yüz balıkçıdırlar, pişkin ve dayanıklı adamlardır bunlar.. Denizin dilinden, fırtınanın öfkesinden, bulutların isyanından öyle anlarlarki.. engin ufuklarda beliren küçük ve siyah bir bulut kümeçinden, pek yakında korkunç bir fırtınanın kükriye kükriye denizi ve ortalığı çalkalayacağını, allak bullak edeceğini kesin olarak bilir ve ona göre tedbirlerini alır. Ufak bir ölüm teknesiyle denizi öyle bir tarayışları vardırki ufuklardan ufuklara açıla açıla bazen gözden kaybolurlar. Kışın denizin çiçeklendiği dalgalı havalarda birbirleriyle yarış edercesine yelken açar, rüzgâra baş verir, ellerindeki Sultan Mahmut devrinden kalma geniş ağızlı kocaman dolma tüfeklerle ayak üstü, parmak tetikte beklerler. Soğugün derecesini sormayın, ustura kadar keskin... Fakat kim aldırır?.. O, bütün dikkat ve rüyet kabiliyetini gözlerinde toplamış, anı çıkacak

balığı gözlemek ve avlamak için daimi bir heyecan içinde saatlerce bekler. Tesadüf onun yüzüne gülse ne alâ, gülmezse ne gam!.. Akşama doğru asılır küreklere, kırık kanat yorgun argın kıyıya ayak basar ve takasını çeker. Bir kahve veya çay içmek ve biraz da ısınmak üzere kahveye gelir. Yüz kıp kırmızı, pancar pancar titrer, dişleri birbirine vurur. O, buna alışıktır, aldırış etmez. Söyler güler ve yuvasına döner.

Bu hayat mevsimler boyunca bitkiye sürer gider, usanç nedir bilmezler. Ertesi, gün doğmadan yine takasıyle bir ümit gibi kanatlanır, kendini bekliyen denizin, o hırçın sevgilinin kollarına atılır. Bazen garipster, hasretini yaralı bir türkünün garip ezgisine ekler, kalbinin içindekine mahrem dalgalara fısıldar. Ah bu aşk ve hayat...

* *

Mersinin bâkir çevresine kumar ve rakı denilen (sili belâ) hiç bir gizli kanaldan girememiş ve orada felâketli pusular kurarak geniş ihtilâtlar yapamamıştır.

Bu cesur ve kanaatli insanların ömürleri denizle yuva arasında sınırlanmıştır. Allahın her gününde denize yüzbina çomak vuran bu tunc benizli, demir yapılı vatandaşların (yıkım)lardan masun kalmasını Tanrıdan dilerim.

Yunus balığı her yıl av vermez. Bazen kocaman deniz kurur, balık siver veya enginlere, meçhullere çekilir. O, zaman eli boş gidip gelmeler aylar ve aylarca sürer. Böyle olmakla beraber "denizi boşlamıyacaksın,, derler. Bu söz onlara bir darbimeseldir. Bir gün seksenlik bir ihtiyardan aştığı yukarı şu güzel sözleri dinledim,

bir gence: "oğlum diyordu, iyi ve açık havalarda denize açılmamak bir günah, yasaya aykırı bir harekettir. Bu gün balık yok, olabilir. Yalnız yok, yoktur. Yarın mübarek, hak nuri gibi, deniz tavrında tecelli eder. Tecelli zamanı da fecirle başlar. Uyumak (lezzeti didar)dan mahrum olmaktır. Rahat döşeginde yan gelen tenbel mü'minin rızkı taş olur. Haydi abdest al, küreklere asıl; uzaklar yakın olur. (Elkâsibi Habibullah),,

Bu sözler islâmî gayret ve tevekkülün, tam bir teslimiyet ve rızanın canlı ifadesidir ve köylünün ruhuna, hareketlerine hakim bir düsturdur. Evet, köylü yalnız (o)ndan ister, onu (mu'ti ve mani) yani veren ve alan bilir. Kendi kendine pek o kadar güvenmez. Köylü bu inançtan memnundur. Esbabına baş vurmadan, -teşebbüs etmeden, arayıp taramadan demek - kazanmanın imkânsızlığını bilir. Ancak kazandıranın hep (o) olduğuna inanır ve her şeyi ona irca eder. Köylü kafasında daha neler vardır bilmezsiniz... Hiç bir hayat darbesi, hiç bir tabiat hadisesi bu yalçın inançları sarsamaz.

Harp meydanlarında şehnameler, altın destanlar yaratan köylü Mehmetçikler düşmana hala yüksekte ezici ve hakaretli nazarlarla bakar. Kendini dağ gibi yıkılmaz bir kale, düşmanını korkak ve tavşan yürekli bir sürü (kefere) sayar. Ondaki bu mağrur ve kâinatı hiçe sayan görüş büyük tarihinin temiz kanına aşılacağı kudretten ileri gelmektedir. Onun kılıcı önünde eğilmeyen baş, kırılmıyan taç, dize gelmiyen gurur mu vardır?...

Kahramanlığını, insan ruhunun asil temayüllerini hep bu ezeli ve ebedî tarihinden almıştır. Ne cihan değer manevi mirastır bu. Onun damarlarındaki kanın hep dünkü kan, ruhundaki ateşin hep dünkü ateş olduğuna bir saniye şüphe etmiyorum. Zaten derinlere işliyen ince ve keskin bir görüş, bu muazam okyanusun ateşindeki ışık dünyasını derhal görür.

Cepheden silya dönen bir erle bundan iki sene evvel köy kahvesinde görüşüyordum. Çelik ordumuz hakkında göğüs kabartıcı bir çok şeyler anlatıyordu. Hep saygılı bir sükût içinde tatlı tatlı dinleyorduk. O sırada kuru ve gevrek bir ses uludu:

"Tankın, tayyaren var mı?!, Er birden sesin geldiği tarafa döndü: "Sen zayıf kalpli, imanı kıt insansın. Tayyare ve Tank iymanlı ellerde iş görür; hey gidi avanak!., diye güreledi.

Maddeden ziyade ruhun mucizeler yaratacağına inanan ulu ve ölmez milletimin bu coşkun evladı o dakikada gözlerimin önüne bütün Türklüğümü ve bütün tarihimi sermişti Kendimi tutamıyarak heyecanla alından, dudaklarından öptüm. Allaha ve bir hakikate ermiş gibi gözüm gönlüm sevinç ve ferah içinde kaldı.

E. Sabri Lermioğlu

-Devamı var-

Erzurum Türküleri

Yazan : Nesib Yağmurdereli

Erzurum, halk edebiyatı ve halk türkülleri bakımından en zengin şehirlerimizden birisidir. Çünkü bu şehrin tarihi baştan başa mücadelelerle, kahramanlıklar ve felâketlerle doludur. Bunun içindir ki Erzurum türkülerinde biz, memleket hasretinin, gurbet acılarının ve ayrılığın bütün vuzuhiyle işlendiğini görürüz.

Bu türkülerde hissin, heyecanın ve lirizmin yeri büyüktür.

Erzurum halkiyatında «Yemen» kavuşulamıyan bir ayrılığın sembolü olmuştur. «Yemen» acıklı bir ayrılığın hikâyesidir. «Yemen,, e ait türküler, hikâyeler çoktur.

Adı bellisiz cephelerin hemen her karış toprağında bugün isimsiz mezarlı ve taşsız yatan kahramanların hatıraları işte bu «Yemen,, türkülerinde ve «Yemen,, hikâyelerinde saklıdır.

Mızıkâ çalındı düğün mü sandın
Al beyaz bayrağı gelin mi sandın
Yemen'e gideni getir mi sandın
Dön gel ağam dön gel dayanamirem
Uyku gaflet basmış uyanamirem
Ağam öldüğüne inanamirem

Gibi mısralarla devam eden meşhur «Yemen,, türküsü geri dönmiyen yolcuların arkasından duyulan acı bir hasretin en yanık ve en samimi bir ifadesidir.

Kim bilir bu «ağa,, lardan kaç tanesi kızgın kum çöllerini son damla kanlarıyla sularken yanık dudaklarında Erzurum pınarlarının buzdan temasını duydu. Ve kaç nişanlı, gençliğini uzun hasret yıllarına sararak yolları bekledi.

«Yemen türküsü,, bir feryaddir ve bir çığıktır. Yanık bir yüreğin bütün ızdırapları bu türkünün mısraları içerisine sıkıştırılmıştır.

Erzurum türkülerinde Palandöken'in, Dumlu dağlarının, Fırat'ın ve Erzurum ovasının adları sık sık geçer. Bu yerlerin Erzurum'un içtimai ve tarihi hayatında değerleri büyüktür. Kahramanlık hadiselerinin bir çoğuna buralar sahne olmuştur.

Erzurum halkiyat itibarile zengin bir memleket olduğu halde bu mevzu üzerinde bu güne kadar bir eser meydana getirilememiştir. Değerli sanatkar Faruk Kaleli'nin himetiyle meydana gelen birkaç Er-

zurum türküsünü, radyomuzun
"Yurtdan Sesler Korosu,, mütema
diyen tekrarlayıp durmaktadır. Hal
buki milli musikimizin meydana
gelmesinde halk melodilerinin ehem
miyeti pek büyüktür. Bu işe ehem
miyet vererek bunları toplamak mu
siki istikbalimiz için bir kazanç
olur .

I

Yemen Türküsü

Mızıka çalındı düğün mü sandın
Al beyaz bayrağı gelin mi sandın
Yemen'e gideni gelir mi sandın
Dön gel ağam dön gel dayanamirem
Uyku gaflet basmış uyanamirem
Ağam öldüğüne inanamirem

Ağamı yohadım Yemen eline
Çifte tabancalar takmış beline
Ayrılmak olur mu taze geline
Dön gel ağam dön gel dayanamirem

Koyun gelir kuzusunun adı yok
Sıralanmış küleklerin südü yok
Ağamsız da bu yerlerin tadı yok
Dön gel ağam dön gel dayanamirem

II

Maya

Kömür gözlüm ne gezersin bu
bağda
Bu bağ bizim güzellerin bağdır.
Aklan uyup yuva yapma bu bağda
Felek vurur yurdun yuvan dağıtır.

Kömür gözlüm ben bu yerden
giderseniz

Hoşca geçin yarentinlen, eşinnem
(eşinim)

Gurbetelde kem haberin ahırsam
Döğünürüm kara bağrım taşınam
(taşım)

Kömür gözlüm bana yazık değil
mi ?

Ağladıkça gözlerimden kan gelir
Leblerinden bir çift buse ihşan et,
Ölmüş iken cesedime can geliz.

Aşamanam bu dağların kurdu var
Yavru göçmüş ne virane yurdu
var

Her yiğitin göne göne derdi var
Benim derdim hiç bir derde
benzemez

Gider oldum el başıma derildi
Gitme dedi yar boynuma sarıldı
Kismetimiz gurbet ele verildi
Çık salın ki boyun görüm gidim
yar

Hüma kuşu yükseklerde seslenir
Yar koynunda bir çift suna
beslenir

Sen ağlama kirpiklerin ıslanır
Ben ağlımki belki gönül uslanır.

Sen bağ olki ben bahçende gül
olam

Lâyık mıdır yanıp yanıp kül olam
Sen efendim ben kapında kul
olam

Koy desinler bu da bunun kuludur

III

Sarı Yıldız

Güne bugün yaralandım
İndim etrafı dolandım
Tatlı canımdan usandım
Yıldız yıldız yıldız of !...

Yıldızlardan ürüştümsün
Benim gibi perişansın
Yardan bana bir nişansın
Yıldız yıldız yıldız of !...

Yıldız gidersen o yana
Yolun uğrasa Narman'a
Benden selâm nazlı yara
Yıldız yıldız yıldız of !...

Sana kervankıran derler
Nasıl ıksar verece derler
Nasıl dertli Kerem derler
Yıldız yıldız yıldız of !...

Sana derler kervan kıran
Beller büken evler yıkan
Yıldız yıldız yıldız of !...

IV

Bu gün hava bulanık
Bağrımın başı yanık
Bu ne yaman dert imiş
El yatmış, ben uyanık.

Bu dağın ardı meşe
Gün aşı gölge düşe
Beni yardan edenin
Evine şivan düşe.

Nesib Yağmurdereli

VEREM

VE

Radyofotoğrafi

Doktor TURGUT TARGAY

(Trabzon Verem Dispanseri Baştabibi)

Bu yazımızda veremle savaşta önemli rol oynayan radyofotoğraftan bahsedeceğiz .

1937 yılındanberi bilinen ve fakat ikinci dünya savaşındanberi ancak pratik hekimliğe girmiş bulunan bu usul; veremle savaş konusuna çok önem göstermekte ve değerli rol almaktadır .

Güney Amerikalı bir doktorun buluşu olan bu makine ile yapılan tetkikat veremin teşhis ve tedavisinde beklenildiğinden çok faydalar vermekte ve veremle savaş alanında hızlı adımlar atılmasına fırsat vermektedir .

Radyofotoğrafi usulu çok az masraf ile başarı elde edilmekte olduğu gibi bu usulle yapılan muayeneler çok çabuk ve o nisbette emin ve sarîh neticeler vermektedir. Halen Hastane ve dispanserlerimizde kullanmakta olduğumuz röntgen makineleri mükemmeliyetini muhafaza etmekle beraber verem gibi geniş tetkikat ve halkın

kadaströsunu yapmağa elverişli değildir .

Birgün içinde bu makinelerle ençok elli hasta muayene edilse bile bu teknik itibarile çok zor ve makinenin amortismanı yönünden dahi zararsız değildir .

Buna karşılık radyofotoğrafi; bir saat içinde 200 -300 hasta muayenesine çok kolaylıkla cevap vermekte ve işin dikkate şayan bir noktası da 3-4 saniye içinde muayene edilen bir hastanın film parası halen hullanmakta olduğumuz röntgen makineleri ile çektiğimiz film (30×40 göğüs filmi) fiyatının ancak 1/50 de biri gibi son derece ucuz fiata mal olmaktadır. Radyofotoğrafi makinasile uğraşan ve muayene yapan doktorların hayatları daha geniş bir saha içinde emniyet altında bulunmaktadır. Halbuki halen elimizde bulunan röntgen makineleri ile uğraşan doktorların maruz kaldığı hayati tehlikeler hiçbir zaman küçümsenecek gibi değildir.

Radyofotoğrafi makineleri ile

bir günde (2000-3000) kişi kolaylıkla muayene edilebilmektedir.

Radyofotoğrafi makineleri yalnız verem için değil diğer hastalıkların teşhis ve tedavisine dahi yararlamaktadır .

İkinci dünya savaşında ordular da olduğu gibi fabrikaların geniş personeli muayenelerinde radyofotoğrafi çok güzel cevap vermiştir .

Filips fabrikasının müesseselerinde yedi sene zarfında (100,000) yüzbin işçi ve memur muayene edilmiş ve bu usulun sayesinde bu fabrika verem hastalığına yakalanmağa müsteit veya bu hastalığa yakalanmış adamlarını vaktinde kurtarması ile bu bölgede yüzde 71 nisbetinde verem hastalığı azalması

temin etmeğe muvaffak olmuş ve bu ise müesseseye yarım milyon İsviçre Frangı tasarruf getirmiştir .

Bir veremli hasta Avustralyada hükümete (3000) üçbin İngiliz lirasına mal olmaktadır .

İsviçrede ise bir veremli asker hükümete (30000) otuzbin franga mal olmaktadır .

Görülüyor ki bu yeni usul dünyanın birçok yerlerinde artık günlük muayene sırasına girmiş bulunmaktadır .

Biz şahsen bu yeni usulun yurdumuzda dahi tatbiki lüzum ve zaruretini daha iki sene evvel yani 1944 yılında gereken resmi makamlara arz ve teklif etmiş bulunmaktayız.

Savaşın sona ermesi dolayısıyla bu makinalardan daha çabuk istifade edebileceğimizi kuvvetle umuyoruz .

Bölgemizde veremin çoğalma sebeplerini incelerken tesbit ettiğimiz esaslara uygun adım atmak için bugün yazımızı radyofotoğrafiye tahsis ettik . Verem davası büyük ve süreli çalışmaları gerektiren bir problemdir. Bunun aksini iddiaya mahal veremiyen ortada bir hakikat vardır. Fakat yılmak zaaf eserdir. Bunu hatıra getirmek bile suçtur. Ancak biz; bilgiye dayanan enerjimizi hesaplı hamlelerle atmak zorundayız .

Biz bunu yaparken dahi tıpkı bir orakçının orak biçerken yalnız önüne bakarak çalışması gibi görev cihetinden sorumlu olanlarla sosyal zaviyeden mes'ul bulunan halkın karşılıklı elbirliği yapması şarttır.

Behemimiz böyle yaparsak bir gün göreceğiz ki şimdi kocaman ve biçilmemiş bir tarla gibi duran verem davası Türkün varlık tarihine bir başarı sahifesi olarak geçmiş bulunuyor; hem umduğumuzdan az bir zaman içinde ve tıpkı : tarlanın sonunu alan ve fakat orak biçerken yalnız önüne bakarak çalışan emek tar çiftçi gibi !

Dr. Turgut Targay

"TRABZON" ADI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

V

Haliloğlu

Araştıran :

Hakkı Tuncay

Aba : Eski Yunanilinde bir şeydir; (Güneş mâbuduyla ünlü imiş)

Abackaya : Asyada İrtis kıyılarında bir yer. **Abah:** Tuna üzerinde bir boğaz; kükürlü mâden suları olan bir yer. **Abaris:** Güneş mâbudu Apollona mensub bir peri. **Abazie:** Kafkasyada Karadağın iki yanında büyük ve küçük iki Abazi varmış. Büyük Abazi Karadeniz kıyılarına kadar uzanan dağ eteklerinden ibaret. Bu ad, Ab=a-zi yani Abzu'nun tıbkısı. (Bizanslı Etiyen'in Kafkas dağlarında ve Trabzon adı ile ilgili şehirlere ana şehir olarak gösterdiği şehir bu olsa gerektir .)

Abak : Sivasın bir bucağı. **Abana:** Kastamonuda. **Aband:** Ünlü göl.

Abaş : 'Romada vâki Ağros şehrinin mülükünden.' **Abakan:** Sibirya'da bir ırmak, 'Yenisi' nehrine

dökülür, sularında altın tozu var, dolayında eski eserler... **Abay:** Nilin kollarından. **Abayt:** Brezilyada bir nehir. **Abdire:** Kavala yakınında Karasu ağzında bulunmuş eski bir şehrin adı. **Aber:** Kelt dilinde 'koy, liman, çayağzı' demek. **Abra:** Filipinlerden biri. **Abrettene:** Kir masti'nin eski adı. **Abisgün Hazere** dökülen Abgün nehri mansabında bir ada ve şehir. **Abis:** Yesâgir kasabalarından olduğu Tevratda yazılı imiş. **Abul:** Suriye ve Filistin'de eski birkaç yer adı. **Abou:** Hind'de Araval dağının en yüksek yeri makamında bir dağ. Ötedenberi mukaddes sayılmıştır. (Abu! sözü Anadolu'nun birçok yerlerinde korku ile karışık hayret ifade eder)

Abou: Eski Roma coğrafyacılarının Ermenistandaki Keban dağında

ve İngilteredeki Hubert nehrine verdikleri ad .

Abu: Mısırda Nilde bir ada (Ord. Prof. Y. Z. Özer, Mısır tarihi 6.5. haritası)

Apis: Mısır'ın mukaddes öküzü. Bu ad aynı zamanda bir şehrin de adıdır. (Aynı eser 85. haritası) aynı adı Mezopotamyada kral şehri denen siteler arasında da görüyoruz. Tarih 1. 89 yukarıda adı geçen İskit Saka Torlarının Opis'ini de hatırlamalıyız. (Oziris = İzis adında dikkat edilmelidir. Yukarıda adı geçen eserde pek ilgilendirici bilgiler verilmektedir. Yunan'ın Zeus'u ile beraber Oziris'i Apsu'nun aynı olmaları gerektir .)

Hapi: Nil'in bir adı. Muhterem Profesör Y. Z. Özer Nil adının da Türkçe ırmak sözündeki ir kökünün bozulmuş şekli olduğunu isbat etmektedir. (N-ir-l) (47)

Apia: Mora'nın en eski adı. **Apamea - Apamya:** Anadolu, Suriye ve Irak'ta birkaç şehrin eski adı. **Hindin Aptya'sının** aynı. **Aydos:** Çanakkale ve yukarı Mısırda gayet eski birer kasaba. **Abila:** Septe boğazının eski adı. **Yabu:** (Yafa) ünlü portakal vurdu. (Y=ap=a) **Moap:** Lüt gölü kıyılarında (M-bu-ap) **Epir:** Yunanilinde (Ep-ir) **Pamir:** Adına çok benziyor, (P-am-p-ir) **Abidos:** İstanbul boğazında. **Apuli ve Apius)** Etrüsk ilinde bir yer ve şahıs adı. Tarih 1. 268. **Tep - Tebe - Thebes:** Mısır ve Yunanda pek ünlü

(47) Bak. : Ord. Prof. Yusuf Özer. Mısır tarihi 9. S. notu.

iki site. Mısırdağının eski ve asıl adı 'Apa' imiş. Ş. Sami. (Buardi 'T' yi Ş. Sâmi harf=i târif olarak gösteriyor. Hakikatde bu morphem Tür ve Taarı sözlerinin başlarında ki 'T' olmak gerektir. T-e(a)b, T-e(a)b=e-as.) Mısır târihi 258 s. **Tepe:** İzmir yakınlarında bir kasaba ve Anadoluda bir köyün adı.

Zap: Dicleve akan hüyükli kücük iki ırmak. Bu adda Cezayirde Berber Türklerinin bir hittası olduğunu Ş Sâmi vazıyor. İran meleklerinden birinin adı da Zab imiş. Bu kelime çok ilgilendiricidir. aslı 'Zuab' vâni 'Abzu' nun tersine çevrilmiş olmak gerektir. Dudak sesi 'u' dan gırtlak sesi 'a' ya geçmek zor olduğundan düşmüştür. Tarihlerde isimleri görülüb de yer bulunamayan Ortaasya şehirlerinden birinin adı Su-y-ap'dır. Bir 'y' fazlasıyla bu ad Zuap'ın aynıdır.

Arabca sandığımız ve yurdumuzun birçok yerlerinde 'ab-a' diye söylenen 'baba' demek olan 'ebb' ve onun değişik şekli 'ana' mânâsındaki 'ümm' sözleri 'ab' dan yani sudan kaynamış görünüyorlar. Gerçek, 'ab' yani su, insanlığın kaynağı, hem anamız, hem babamız değil midir?

Buraya kadar 'Trabzon' adı ile ilgili bir çok isim sıraladık. Fakat 'su' kavramından doğma adlar o kadar çokdur ki bunların hepsini burada göstermeye ne imkân var, ne de lüzüm . . . Biz sâdece en göze çarpanlarını göstermeye çalıştık. Su ile ilgili adların çokluğuna şaşmamak gerektir; çünkü hayatın temelidir. Sudan daha önemli un-

sur ateştir. Bâzi adlarda (bu ateş kavramı su ile birlikde yaşar görünmektedir. Bizim İstanbul adında (Is-it-an-bu-ul) ikinci unsur (it-ot) böyle olsa gerektir. Trabzon'un bir de «Trapezus» şeklinde yazılışı vardır. Bu da öncekilerin aynıdır. (Tur-ap-a-zu-s). Sonda «n» yerine «s» vardır. En büyük Elâm si tesinin adı «Su-s» olduğuna göre bu şekil yabancı değildir. Sus adı Ortaasyada yeri bulunamayan şehirlerden birinin de adıdır. Tunus taraflarında da bu adda bir yer adı bulunduğunu evvelce kaydetmişdik. (Tarih 1. 39 da dahi bildiriliyor.) Geçen yazımızda Sumele adının Trabzon köyleri arasında bulunmadığını yazmışdık. Öğrendiğimize göre Maçka ilçesindeki Meryem ana kilisesinin dayandığı dağın adı «Sumele» imiş. Bu, çok önemli bir şeydir: Böylece, kilise yapılmadan önce de bu dağın kutluluk taşıdığı ve kilisenin bundan kuvvet aldığı gerçeği ortaya konur sanıyoruz; bu çok tarihî bir gerçektir. (Suma bir mâbûd adıdır. Urfada bir Sumatari köyü var. Soma kazası da var.)

«Trabzon» adında ilk unsurun ilk söylenişde Tör veya Tur iken sonradan Tır, bundan da «r» düşerek «Tr» kaldığına hükmedebiliriz. (16 ncı asrın sonlarında yazılan Me nâzır-ül-avâlim'de Tar olduğu yazılı olduğunu daha evvel görmüşdük. Evliya Çelebi de halkın Turabozan dediğini bildirmişti.)

Trabzona bu adın kimler tarafından ve neden verildiği yolunda zihinlerde doğacak sorularla karşılaşabiliriz .

İlk insanların kendilerini koru-

yan, sevdikleri, saydıkları ve her şeye sevdikleri, saydıkları ve korktukları mâbudların adlarını verdikleri anlaşılıyor. Su, bunların başında geliyordu. Trabzon önündeki bu engin deniz karşısında onun mâbûdundan başka ne akla gelebilirdi?

Bu adı kımlerin verdiği gelince: Muhakkak olan birşey varsa ne Sinob ne de Trabzon milâddan önce VIII inci asırda Mileliler tarafından yapılmış olmamak lâzımdır. Trabzonun tesis tarihi olarak bildirilen M. E. 756 daha dünkü târihtir. Bütün yaşayan dil izleri ise bu târihi binlerce sene daha ötede göstermektedir. Karşılaştığımız adlardan bir çoğu Sumer adları ile benzerlik gösteriyor. Absu, Girsu, Eridu v.s. Bir de Çoruh, Ordu ve Tokad, Sinob v.s. yerlerde rastlanan Sakaratlar var ki bunlar da Sumer'in Ziguratlarının aynıdır. Bu Sakarat'lar çok önemlidir; fakat biz burada onu incelemeye girişecek değiliz. (Bilgi edinmek isteyenler muhterem H. R. Tankut'un bir çok kere adını andığımız pek değerli eserine başvurabilirler. 64 s. ve devamı)

Görülen sayısız belgelere göre acaba bu adları verenler Sumerler midir? Bu hususta H. R. Tankut şöyle diyor :

Haliloğlu Hakkı Tuncay
— Devam edecek —

Dertler devasını yazanı anda
Hayat 'eksirin kazanı anda
Küfrile imanın mizanı anda
Bir kılı kırk yerden kıymet ederler.

Adalet tahtında sultanı hanı
Çınmaçın eşrafı hem hanedanı
Sanırsın mehtidir arz isfehâni
Ruhu meryem ile möhbet (1) ederler

Özü çöl Bayburd'un iftiharıdır
Şevket güftarının zülfikarıdır
Bu asrın Haydarı şiri darıdır
Halâyık hışmından haşvet ederler.

Şat Fırat Ceyhundan ayrılmış abı
Zümrütten seçilmez asla turabı
Bütün mehparesi şeyh u şabı
Geda ve miskine himmet ederler.

Donanmış sahrası servi budacı
Gülzarını açmış hep bahçe bağı
Çığırsın bülbüller her seher çağı
Feryadı gariple hasret ederler.

Mersiye

1

«Mahmud için»

Ah elinden yandı cesette canım
Bu ne derttir acep bir el katan yok
Hicran oku değdi döküldü kanım
Zavrakımız aşk gölüne atan yok.

Geçti geçen günüm akli karalı
İtirmişim han bakışlı maralı
Yar avcı elinden gitti yaralı
Tezmiş dağdan dağa varıp tutan yok

Uçtu gönül kuşu uçtu elimden
Şönret zülfikarı düştü belimden
Şat gözümde aksa Fırat dilimden
Elim elmas dökse alıp satan yok.

(1) Möhbet: Muhabbet. Bayburt ta-
laffüzü .

Soldumor menekşe hep bahçe barım
Bavkuş tek (1) Viranda nalevü zarım
Vücudumde ücyüzaltmış damarın
Uyandı kan ağlar durup bakan yok.

Mersiye

2

«Terca'nın Ağamçayım köyün-
den Hamdi isminde bir delikanlının
yangından ölümü üzerine yazıl-
mıştır .»

Gül femir açmadan har dolaşmadan
Solmuş bahçe barı Hamdi Bülbülün
Yar elinden dolu bade içmeden
Artmış nale zarı Hamdi Bülbülün

Aşk odundan nare yanan Halildir
Binbir elif zülfü sara delildir
«Selfiraz» ı «Gülfidan» nı melûldur
Hanı ayva narı Hamdi Bülbülün

Arap at tavlada yaslı yaralı
Elvan evde kan yaş döker karalı
Harp alâtı gamda sıra sıralı
Hançer zülfikarı Hamdi Bülbülün

Vasfı halim dilden dile gezdirin
Son camım içmeğe şerbet ezdirin
Tarih taşım Celâliye yazdırın
Bağlar gül-izarı Hamdi Bülbülün.

Mersiye

3

«Bir gencin ölümü için»
«Kendi ağzından»

Canan diyarına can feda kıldım
Arzoldu divan'ı Gaffara gitti
Hakikat dersinden icazet aldım
Defterim «Ahmedi Muhtar» a gitti.

(1) Tek: gibi.

Ol bağı tremden aldım payımı
Cenneti Rıdvana tuttum tayımı
Her yiğit çekemez benim yayımı
Avazım Haydarı Kerrara gitti.

Simden geru derâim harfi hecedir
Kesilmez okunur gündüz gecedir
Melekler cümlesi bana hocadır
Hamdi Bülbüi gibi gülzara gitti.

«Babası lisanından»

Ağlama sevdiğim elhük müllâh
Haktan bu keremdir her dem bulunmaz
Bir nazar eylese arifi billah
Kan ağlar çeşminde şebnem bulunmaz

Sizden evvel gam dolusu içmişim
Ol yakasız gömleği ben biçmişim
İnnallah geçmişimden geçmişim
Aşıklarda böyle bir dem bulunmaz.

Hani Behram gül fidanı görm-di
Leylâ Mecnun kabağında durmadı
Ferhat Şirin için başın vermedi
Zevk-u şevk ehline hemden bulunmaz.

Celâli naçarı derdi yok sanma
Adular fendine inanup kanma
Takdiri baridir beyhude yanma
Bu dert devasızdır merhem bulunmaz

«Anası lisanından»

Göçümü kaldırdım yurttan
Gelen ağlar geç-n ağlar
Elbet bir devasız dertten
Dolan göz bir zaman ağlar

Turnamı uçurdum çölden
Yeşil baş sunamı gölden
Kuzusun a'salar elden
Hayvan iken ceylân ağlar

Neylerim gülşende gülü
Menekşe susen sünbülü
İtirdim Hamdi Bülbüü
Anınçin gözler kan ağlar

Hani benim bahçe barım
Canandan ayrıldı canım
İlik damar ciğer kanım
Aman Allah aman ağlar.

Celâli bülbüün za
Bizi eğlatma gel bari
Hafızın hıfzı tekrarı
Durmuş Hakka Dîvan ağlar.

Mehmet Atay

— Devam edecek —

SEYHANIN ALDIĞI GELİN

Yazan: Sevim ALPASLAN

Baydar köyü baştan başa do-
nanmıştı. Köy halkı sonsuz bir se-
vinç ve neşe içindeydi. Köyün en
güzel kızı, en yiğit delikanlısı ile
bu gece evleniyordu. Bir haftadır
süren bu büyük düğün sona eriyor,
bu gece armağın öce kıyısındaki
Gevşe köyüne (Zümrüt) gelin gidi-
yordu. Nasıl şen olmasınlar, nasıl
sevinmesinler, ay ışıl ışıl gökden,
yanan meşaleler yerden meydana
ışığa boğuyordu. Genç kızlar genç
erkekler elele davul gümbürtüsüne
uymuş meydanın etrafında dönüyor
dönüyor yorgunluklarını duymuyor-
lardı.

Satı ağa Baydar köyünün en
zengin ağası idi, zenginliği kadar
iyiliği ile de sevilir sayılırdı. Züm-
rüt Satı ağanın biricik güzel kızı
idi, o sade babasının değil yedi kö-
yün en güzeliydi. Beyaz teni üstün-
de güneş yanığı rengini ben hiçbir
gizelde görmedim. İlah yaprak ye-
şil gözlerinin parlaklığını insan ka-
ranlıklar içinde bile seçebilir. Saç-
ları ışık vurmuş altın kümesi gibi
parıldardı. Köyde onu sevmeyen
ona tutulmayan bir tek insan yok-
tu. Fakat Zümrüt bir kişiyi sever
ve bir kişiye kalbini adamıştır. Onun
gözleri sadece Ömerini gördüğü za-
man güler, onun sesini işitince ışık,
maheup başı kalkardı. Ömer Züm-
rüt için dünyasından vazgeçecek
kadar fedakâr, onun bir isteği ile

ölacak kadar Zümrüte aşikti.

Gevşe köylü olan Ömer Zümrü-
te iki sene evvel bir arkadaş düğün-
ünde rastlamış o gece ne Zümrü-
dün ne de Ömerin gözüne uyku
girmişti. O gecedenberi birbirinin
kalbinde taht kurmuşlardı. Seyha-
nın yeşil kıvrılarından olan Gevşe
köyü, Ömerin babası Kara Hasanı
pek sever pek sayardı. Zümrütü
istemek için Baydara geçtiği zaman
arkasından bütün köylü ona dua-
cıydı.

Satı ağa, Zümrütü yanına ça-
ğırdı Kara Hasanın isteğini kızına
bildirdi. Zümrüt uzun kirpikli göz-
lerini göstermemeye çalışarak:

— Baba eğer bu ağa Ömerin
babası değilse verecek kızım yok
dersin, o ise kızın zaten ona adan-
mıştır senin iznile.

İşte onlar böylece Ömerle ni-
şanlanmış, bu güne erişmek için ça-
lışmışlardı. Nişandan bir buçuk sene
sonra Ömerin babası attan düşüp,
ölmüştü, bu acıyı Ömer Zümrütün
gönül alan gözlerinde dindirdi.

O günden altı ay sonra işte bu
gün Zümrüt Ömere gelin gidiyordu.
Köyün meydanını dolduran halk
işte buna seviniyor, onların sevinç-
leriyle saadet buluyorlardı. Bağı bir
rinde Ömer arkadaşlarıyla içiyor,
eğleniyor ve alçak bir çitle ayrılan
komşu bağı bahçesindeki Zümrütü
görebilmek için türlü bahanelerle

çite yaklaşıyordu. Zümrüt yeşil eteklerini beyaz duvağını yerlerde sürüterek kendine bakan sevgili gözlere daha güzel görünmek için en kıvrak köy oyunlarını oynuyordu. Eğlence yavaş yavaş bitiyor gelin arabası hazırlanıyordu.

Zümrüt ömrünün en çiçekli günlerinin geçtiği bu güzel topraklardan bir saatlik uzak olan Gevşeye giderken gözyaşlarının akmasına mani olamıyordu. Fakat iki senedir bu gün için yaşamış, bugünün hasretini çekmişti, onun için neşesini içine sindire sindire gülüyor babasının, arkadaşlarının her sözüne tatlı tatlı cevaplar veriyordu. Anasının boşluğunu duyurmamak için Satı ağa Zümrüte her fedakârlığı etmiş, onu şerefli bir köy ağasının kızı gibi gelin yollamıştı. Gelin alayının hareket saatleri yaklaştı, silâhlar birbirine peşine havada akisler yaptı, herkes te bir ayaklanma oldu, Zümrüt, tellerle, boncuklarla süslenmiş atına bindi, Ömer yanında idi. Babası daha arkada ve alay ellerinde meşaleler, atılan silâhlar, naralar, karışarak arkadan geliyordu. Haberçiler Gevşeye atlarını dört nala sürdüler bahşiş kapmak için yarıştılar.

Kaç zamandır, sakın sakın akan deli Seyhan o gün öğleden sonra biraz sertleşmiş rüzgâr artmış bulutlar güneşi kapatmıştı. Gece rüzgâr durulmasına rağmen nehir bir hayli hızlı akıyor sesi köyün her tarafından duyuluyordu. Davullar, zurnalar köprünün başına geldi, köy halkı birikmiş bir ağızdan güzel gelini uğurluyorlardı. Gelin duvağını sıkı sıkı kapatmış yanından giden Ömere gizli gizli birşeyler söylüyordu. Birdenbire bir çatırdı ortalığı sarstı, acı çığlıklar göklere yükseldi bir yığın insan ve at sulara, deli deli akıp giden Seyhana kaydı. Herkes eşini, hisımını kurtarmak telaşında sabil boyunca karanlıklarda çırpınıp

haykırıyor, meşalelerin titrek ışığı altında sular da bir görünüp bir kaybolan gölgeleri kurtarmaya çalışıyorlardı.

Zümrüt uzun eteklerinin ağırlığından ve ayaklarının takılı olduğu üzengilerden kurtaramadığı için suyun dibine inmiş at silkinip eğerini üstünden atmış o sayede genç kız ayaklarını kurtarmış, fakat hayatını kurtarmak mümkün olamamıştı, sular, deli deli akan sular, yeşil gelini almış önüne katmış kimbilir nezelere götürmüştü, Ömer deli gibi, deliden de beter suların içinde Zümrütü arıyor acı acı bağırp sesleniyordu.

Zümrütün başlığı, telleri en nihayet iskarpinin bir teki suların attığı kıyılarda bulundu, fakat Ömerin giden sevgilisi Satı ağanın ve Baydarın Zümrüt gelini hiçbir gün bulur a nadı.

Satı ağa bu acıya dayanamayıp, kara toprağa düştü. Ömer her gün deli Seyhandan sevgilisini sorup gelip geçen yaban ördekleriyle akıp giden köpüklü dalgalarla Zümrütüne selâm yolluyordu.

Şimdi eski şen köy kahveleri birer matem yeri, göçen köprünün, sulara giden gelin alayının hikâyesi dillerde, her söze her harekete hakim olmuştu. Köy kızları çamaşır çırpıma kıyılara gidemez, çocuklar merhametli ablalarını unutamaz, büyükler bu felâketli gelin gününü bir daha görmemek için dua eder olmuşlardı.

Köyde mateme girmeyen birtek canlı yok gibi idi. Herkes her zaman yiğit Ömerle güzel Zümrütü anıp acısını yüreklerinde sakladılar. İçleri yanarak ardılar.

Oların boş kalan yerlerinin farkında olmayan köyde, sıra sıra gezinen cami avlusunda yiyecek bir lokma birşey arayan fakat hiçbir şey anlamadan :

— Vah vah . . . .
diye bağırarak dolaşan uzun gagalalı beyaz kazlardır. Sevim Alpaslan

Ankara Tıp Fakültesinin Açılışı Münasebetile...

— Dekanı kıymetli sınıf arkadaşım Ordinariyüs Profesör
Doktor Abdülkadir Noyan'a ithaf —

Bu yılın Ekim ayının 19 uncu günü Ankara tıp fakültesinin açılış törenindeki söylevinizi, ertesi günkü (Ulus) gazetesinde okurken, duymuş olduğum derin sürur ve hazzı tarif ve tavsiften acızım. Her nasılsa yanımda bir hatıra olarak saklayabildiğim (Sabah) gazetesinin 13 Mayıs 1327 (1911) cuma günü tarihli ve 7787 sayılı bir nüshasının ikinci sayfasının birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sütunlarını tamamen işgal eden ve o tarihte staj müddetlerini bitirerek Haydarpaşa tıp fakültesinden diploma almaya muvaffak olan asker ve sivil doktorlardan sınıfımızın ikincisi Lalelî Abdülkadir Lütfî efendinin otuzbeş yıl önceki bir söylevini de geçmiş zamanların unutulmaz ve ölmez bir hatırasını ihya maksadile aynen yazıyorum ki, bu törende Serkarın Lütfî Simavi, Sertabîp Hayri, Seresvabı Sabit, Maarif nazırı Abdurrahman Şeref beylerle Harbiye nazırı Mahmut Şevket ve terbiye ve tedrisatı askeriye müfettişi Tefvik paşalar ve müderrislerden Dr. Zorros, Feyzi, Celâl, Aristidi ve fakülte reisi Besim Ömer, Ziya Nuri, Esad, Mustafa Münif paşalarla Yusuf Ramî, Tefvik Vacid, Raşid Tahşin, Kemal Cenab, Orhan Abdî,

Tefvik Receb, Halid Şazi, Şükrü Mehmet, İsmail Hakkı beyler vesair tedrisat erkânı hazır bulunmuşlardı.

Yine hazırun arasında pek necib ve parlak bir nasiye daha vardı ki o da cemiyeti tıbbiye osmaniye müessislerinden ve evvelce mektebi adli şahane unvanı altında bulunan bu mektebin müderrislerinden Hacı Arif beydi.

İşte Söyleviniz

Muhterem huzzar,
Maderî tıbbın 87 inci salinde tevliid ettiği evlâdlar sıfatile mektebimizin namına, şu büyük gününe büyük şerefler bahşeden huzzarı kirama arzı teşekkürat eyleriz. Şu büyük gün, en parlak revnakı sevgili padişahımızın iltifatı cihan kıymetinden kazanıyor. Tebai sadıkasının büyük bir şefkati şahane ile tesriri kulubına inayet buyuran sevgili halifemiz çok yaşasın. Eski devrin kin ve nefretini kazanmış olan mektebimiz devri meşrutiyetin elifini hiç unutamaz. Vatana sadık evlât niyetile çalışan arkadaşlarımızın mazî fanide görmüş oldukları zu-

lüm ve gadri şu mesrur günlerimiz' de teşrih münasip düşmez .

Tarihin sinei fecayline sardığı bu gamalud yaprakları karıştırmak sızın geçerek devri meşrutiyette fen ni tıbbın mazhar olduğu terakiyat- tan nümuneler arzedeğim: Memleketimizin sıhate, zindeliğe pekçok ihtiyacı olduğu halde bu hususa memur edilen etibba namzedleri pek nâkıs vesaiti tahsiliye ve bin müşkilât ile yetişirlerdi. Fakat bu gün vatani mükaddesin muhafazai sıhhatile uğraşacak olanlar şu büyük binanın mükemmel laboratuvarlarında seririyatlarında çalışmak için her türlü vesaiti tekmil buluyorlar .

Avrupada bile emsali nadir görülebilen şu âli mektep, bütün tekâmülâtile fen ve sıhhat namına sevgili milletimizin gösterdiği hamiyeti ve ibraz ettiği fedakarlığı isbata kâfidir .

Evvelce tababeti askeriyeğe bîgâne kalındığı halde bugün Gülhane seririyatında kemali ciddiyetle ve vakti hizada ve seferde vezaifi sıhhiye nazari tahsil olunuyor .

Hükümet ve milletimizin bu lüzumu düşünerek tatbik etmesi ne büyük lütuf ve inamdır. Semrî sayımızı iktitâf edeceğimiz bu yevmi mesudda velinimet sevgili padişahımızın maarif perverâne bir emeli mukaddes ile izam buyurdıkları heyeti muhteremeye ve bizi on senelik hayatı tahsiliyemizde büyük bir şefkatle tenvir eden müderrisi ni muhterememize askerlikte bir devri nevin ihya eden Harbiye nazirimiz hazretlerine ve memleketin dayei marifeti Maarif naziri hazretlerine ve mektep heyeti askeriye ve idariyesine teşekkür ve ihtiram

lar ederiz .

O tarihteki tahlif şekli

Bu darülulumi tıbbiyede tahsili ilim ve marifet ederek bugün diploma alınak şerefine nail oldum. Şu halde hayatımı, tahsil eylediğim sanati celili tababetin icrasına hasret tikçe, hastagânın emri tedavisinde usul ve fen ve sanate tevfikân muameleden hiçbir an hali kalmıyacağıma, gerek gani ve gerekse fakir olsun ve her hangi millet ve mezhepten bulunursa bulunsun çağırıldığı hastaların muayene ve tedavisine kemali iffet ve adabı tababet dairesinde müsarâat ve teşhis ve tedavi marazlarında itina ve dikkat edeceğime, biri fakir diğeri gani iki kimseyi tedavi etmek üzere bir anda davet olduğum halde ücreti kademiyyeyi nazari ehemmiyete almıyarak evvelâ fakirin davetine icabet ve bir an akdem iktisabı afiyet eylemesine sarfi mesaiden geri durmıyacağıma, gerek emrazi sarıyye ve müstevliyenin icrayı ahkâmında gete ve gündüz her hangi bir kimse tarafından davet edilirse derhal icabetten istin kâf etmiyeceğime, iskati cenin için hamlin herhangi bir surette mevti intac edeceği bilmüşavere fennen tahukkuk eden sefahatı muhtelifesinden maada halâtta hiçbir bahane ile ilâç vermıyeceğime, tesemmüm usulünü ve iskati cenin tarihini kimseye talime cüret etmiyeceğime, malî iktidarı olmıyanlardan ücreti kademiyyeyi müsirrâne talep etmek ve azımsamak suretile malûlin ve mühtacinin inkisarı ku-

lubuna cüret etmiyeceğime, hasta gândan fahiş ücret mutalebesinde bulundıyacağıma ve para kazanmak maksadile hastalıklarını izam etmeyip hizmetime ve hastegânın haline ve malî kudretine münasib ücreti kademiyyeyi kabul ederek muhalifi vicdan bir surette hareket etmiyeceğime, bir marazın emri teşhis ve tedavisinde şüphe ve tereddüdüm olursa diğer meslektaşlarıma muraçaatta kibir ve gurur göstermek suretile hastanın hayatını tehlikeye bırakmıyarak istisareti tıbbiyeden istigna göstermiyeceğime, marızın hayat ve sıhhatını tehlikeye ilka edebilecek eczayı müessire itâsında ve ameliyatı cerrahiye icrasında kemali ihtiyat ve teenni ile hareket edeceğime, emrazı istilâide hizmetten istinkâf etmiyeceğime muhalifi hakikat ne vazihan ve ne de müevilen rapor vermıyeceğime,

hasbelmeslek vâkıf olabileceğim esrari sanati ve bir ailenin esrari zatiyesini kimseye ifşa etmiyeceğime, memuriyete tayininde emval ve eşyayı miriyeyi hüsnü muhafaza edeceğime, hastegâna karşı hissiyatıma mağluben her türlü suiniyet beslemıyeceğime, dairei iffet hayriyet ve namustan inhıraf etmiyerek itibarımı hüsnü muhafaza ile beraber meslektaşlarım hakkında her gûna zem ve kadih gibi efâlde bulunmıyacağıma, hiçbir veçhile fesada alet olmıyacağıma ve istikametten asla inhıraf etmiyerek kanununu esas ve meşrutiyete sadakat ten ayrılmıyacağıma şu kitabı mukaddes (Kuran, İncil, Tevrat) üzeri ne yemin ediyorum .

Sınıf arkadaşınız : Doktor
Yûsuf İzzeddin Dolgungil
(Erenköylü)

Halkevi

Haberleri

Evimiz salonunda, bayanlara mahsus olmak üzere, bayan Melâhat Alkanın öğretmenliği altında makine ile kabartma nakış kursu açılmıştır .

* *

Genel nüfus sayımının son hazırlıklarından olmak üzere evimiz salonunda muhtar toplantıları, temsil salonumuzda da sayımı yapacak memurlar ve kontrolörler toplantısı yapılmıştır .

* *

Evimiz temsil salonunda bir müsamere vermek üzere yola çıkan Beşikdüzü Köy Enstitüsü ekibi başkanının iştirakile ve törenle karşılanmıştır. Temsil salonumuzu dolduran yüzlerce vatandaşın huzurunda Enstitü öğrencilerinin temsil ettikleri (Köye Doğru) piyesi muvaffak olmuş ve alkışlanmıştır .

* *

Cumhuriyet bayramımızın canla başla kutlanmasına iştirak eden evimiz bayramın devam ettiği sürede hoparlörlerle halk hatipleri söyletmiş ve ikinci gece salonları-

mızda bir balo tertip edilmiştir.

* *

Polis memurlarının mesleki ve kanuni bilgilerinin artırılması için tertiplenen kurs evimiz salonlarında açılmıştır .

* *

Ebedi Şef Büyük Atanın ölümünün yıldönümü münasebetiyle evimiz salonunda tertip edilen ihtifal, günün önemiyle mütenasip bir hava içinde icra edilmiştir. Evimiz salonundaki Atatürk köşesi bayraklar ve çiçeklerle donatılmış ve salonda toplanan kalabalık bir halk çoğunluğu ihtifale beş dakika saygı sükûtiyle başlamıştır .

İhtifalden sonra, evvelce hazırlanmış çelenklerle Garnizona gidilmiş ve çelenkler Ata büstüne konulmuştur .

* *

Kütüphane ve kurslar geçen ay da olduğu gibi öğrencilere açık bulundurulmuştur.

G A Z E L

Son darbeyi indirdi felek zevkle mecâle
Ey hasta gönül, yar olacak hüznüne nâle.

Cânan ile, sevda ile kes ülfeti artık;
Aşkında ümîd bağlama beyhûde, visâle.

Estikçe hazanın yeli aşk bahçelerinde,
Aşkın, erecektir sararan gülle, zevâle.

Asûde geçen bir geceden kalma rüyadır,
Mevcutsa bugün elde o demden iki lâle.

Biçare ömür, derdine eş yok, medet umma
Ram ol! gine hicran ile, meylette melâle.

Mes'ud olabilmek sana hülya ile mümkün,
Mazîni getir yâde KEMAL, dal da hayâle.

Mustafa Kemal Sayıl

Bayburtlu Celâli

Yazan : Mehmet ATAY IV

Celâli'nin Şiirleri

DESTANLAR

Batakçı Destanı

Yine bir serencam yadigârım var
Dayan bu kıssaya kara batakçı
Haramî perdede bergûzarım var
Her mecliste benden ara batakçı.

Batakçının hallerini bana sor
Bir fincan kahveyi eder anafor
Doksandokuz pata ile yanaşur (1)
Veresiye tacirlere batakçı.

Kimsede beş kuruş görse yapışır
Uyuz bitler gibi alır kapışır
Ver deyince basa çifte tepişir
Atar imanını nara batakçı.

Şüphelidir batakçının imânı
Arpanın gözüne verir samanı
Üç güne dediği bulur harmanı
Yeni düştü helâl kâra batakçı

Günde bir kavgayı kerbelâsı var
Cebeli billâhta bir tarlası var
Kırkdokuz borçluya havalesi var
Mori insaf bu ne para batakçı.

(1) Pata : Selâm, temanna
Yanaşur : Yanaşır Bayburt şivesi.

El malıyla oldun zifaf ve gerdek
Verip kurtarsana sütsüz pezevenk
Nerde görür ise bir ulu dernek
At kovarsın o pazara batakçı.

Düğünde bayramda giyinir alı
Veresiye almış yine bu malı
Alinin külâhı Velinin şalı
Emanettir sürme yere batakçı.

Erzincanlı dâr ki geydin otuydun
Kaypittin kıypittin çaldın götüydün
Kaydaşlık olalı beni batıydın
İstebaham aypalara batakçı.

Erzurumlu derki Dadaş gelirih
Aldıhsa veririh yine alirih
Yer yoğusa ezemgilde kalirih
Dolana bir hana gire batahçı

Laz ise der Ula Mamut turalım
Kardaşluğumuzdur möhlet verelum
Vermez ise hesabını görelum
Belki kazana da vere batakçı.

Acemse der elehardan gelip dün
Gelip benim özmetağım alıptın
Ele her tarafın açih kalıptın
Çöreğin dizinde kala batakçı.

Eğer Ermeniyse söylerdi kokdi
İnçikgıdas fordan das guruş fokdi
Tirazci darasta yine kırakti
Morit komin urgertara batakçı.

Eğer Rumise der gamidi bimaz
Enanda guruşun zomada bimaz
Vermez paraları gamedı manaz
Gidiyorsun gene nere batakçı.

Eksir batakçılar dilbaz olurlar
Tab'ı hacir taşı dazdaz olurlar
Kaddi gütah çeşmi çapraz olurlar
Namin insin Üsküdarâ batakçı.

Okudum yafını çektim beyaza
Dağıtsınlar bütün şirvan Şiraza
Altmış para vermez peşin kiraza
Yetmiş kere tövbe çeker batacığı.

Uzatma Celâli serencam çoktur
Mahşere kalırsa işi bozuktur
Kanlıya mürüvvet borçluya yoktur
Ara bul başına çare batacığı.

Kavga Destanı (1)

Yine bir serencam yadigârım var
Anı vafsetmenin zamanı geldi
Şehir yutan zade Hüseyin Yaver
Kalos ağa ile kavga destanı.

Komsiyon meclisi nüfus yazarken
Divanı Devlete defter düzerken
Kasabayı kuhû kendi gezerken
Hıgıni'da kurdular kalem divanı.

Dedi ulan kalos kürkün bezetme
Her mekânda sedir başı gözetme
Bir söyle bir dinle ürme uzatma
Kalkar güldürürüm dâstu düşmanı.

Kalosun gözleri dödmeye durdu
Şafit iti gibi azdı kudurdu
Dedi Devlet bize bir nizam kurdu
İslâmdan ayırmaz hıristiyanı.

Ukbe kazı gibi çoğa az dedi
Öküzlere keçi ata kaz dedi
Dasni kuruş dasni dika yaz dedi
Danışmağa durdu yahşı yamanı.

Hüseyin Yaverin tepreşdi saçı
Kattı karıştırdı haçı haracı
El edüp raftan aldı kırbaçı
Kalason dalında saydı doksanı (2)

(1) Bayburt nüfus memuru Kalos ile, kâtibi Şehir yutan zade Hüseyin efendinin Hıgıni köyünde vazife görürken yaptıkları kavgayı tasvir eden destan. (2) Dal

Ahali döküldü geldi huruşa
Gördüler ki kalos düştü bir işe
Sıçan deliği beşyüz kuruşa
Haraç mezat dedi kalosun canı.

Çoklara dedi ki bizi barıştır
Nem alırsan al beni savuştur
Beni bugün Kisantaya kavuştur (1)
Hizmet gören bir lirayı osmanı.

Şehir yutan der ki her dem çekerim
Keçevide (2) kızıl kanın dökerim
Kalos senin şeddadını . . . . .
Bir höllük (3) koyanı çaput saranı.

Bugün dem vaktidir mestane çoktur
Sana danışmanın zamanı yoktur
Yakın zamanda mesnedin boktur
Adınçün taşırım kılıç kalkanı.

Merdaneler mey divanı kursalar
Mestaneler dört bir yanda dursalar
Senin öz vatanın benden sorsalar
Meydan başındaki kasap dükkânı

Kalos dedi ulan acubun kurdu
Millet maskarası devlet zuğurdu
Kasap dükkânında beni kim gördü
Sen gibi gözetmem yağlı yavanı.

Kalosun destanı buldu nihayet
Yüzbin asvas dedi kıldı şikâyet (4)
Celâli şeydadan bir hikâyet
Görün başımıza gelen tufanı.

-
- (1) Kısanta: Bayburtun bir nahiyesi
(2) Keçevi: Bayburt'da geniş bir çayırığın ismi.
(3) Höllük: Bebe toprağı. Çaput: paçavra, bez.
(4) Asvas: Ermenice Allah,

METHİYELER

Methiye (1)

1

Dostlar kıyam edin kalkın ayağa
Adalet şahının fermanı geldi
İstikbal eyleyin durun selâma
Serteser âlemin sultanı geldi .

Meclis zinet bulsun şemalar yansın
Hizmet eden ehli diller uyansın
Sakiler şad olsun işret dolansın
Gamı defetmenin zamanı geldi.

Celâli kazadan kurtulmaz başın
Günbegün yürekten artıyor cuşun
Celâli yad ile görülmez işin
Bu dertli sinemin dermanı geldi

Methiye

2

«Hacı Adil Bey için»

Saba arzuhalim suphu seherde
Şahı gürcistana verdin ne dedi
Mısır melâhatte Yusufu sani
Hükmü Süleymana verdin ne dedi

Ah elinden yandı cesette canım
Müjgan oku değdi döküldü kanım
Sururu sevdada hali perişanım
O nuşu revana verdin ne dedi

Nerden aldın bu etvar—ü edayı
Ben alayım sana gelen kadayı
Celâli kapında olmuş gedayı
Yerdin Adil Mana dedin ne dedi

Methiye

3

«Peygamber için»
Yedi (hamim) nakaşı billâh
Dolaşmış allemül esmaya ismin
Sevket—ü şanına tebarekâllah
Karışmış ayetelkübraya zülfün.

Kaşların bendetmiş şemsü kameri
Mağrıptan mağrığa çekmiş kemeri
Gözlerin herteki zülmet feneri
Şemtutmuş berattan Leylâya zülfün.

Methiye

4

Hüsnünün pertevinde bir peri gözler
Ne görmüş ne görür ne görse gerek
Mevlâm bir kuluna böyle güzellik
Ne vermiş ne verir ne verse gerek.

Bülbülüm arzumu var gönce feminde
Feryadım arıyor seher deminde
Ne durmuş ne durur ne dursa gerek.

Vasfından acizdir Celâli Şeyda
O kadar öğmüştü ki yaradan hûda
Camalin resminde bir Beyt—ü bina
Ne kurmuş ne kurar ne kursa gerek.

Methiye

5

Lâmelif dersinde aşk ocağında
Ben elif dedikçe dilim döndü mü
Yedi kalem kırmış kâtibi kudret
Kalemi mim imlâsı mim pendî mim.
O selvi semendin öz otağında
Yedi nar beslenmiş şah budağında
Dört ırmak çağlarmış canan bağında
Çeşmesi mim gözesi mim bendi mim

Çoktan aşık oldum ben o dilbere
İsmin kitab ettim aldım ezbere
İstedim Celâli yazam [deftere
Ülkesi mim durağı mim kendi mim

Methiye

6

«Mâşûr Zeki Paşanın karısı için»

Pertevi kudretten ey dürrü yekta
Kelâm-ı gevherin bahalı derler
O Hup cemalini görmedim amma
Kevkeb-ı ülkerden ziyalı derler.

Kim görmüş Vamık'ı ezra uhanî
Leylâ Mecnun Şirin Ferhat misali
O işve damenin Yusufu sani
Seni gül endamın misali derler.

Cennetten mi çıktın ey işve damen
Ne boyda ser çektin servi hiramen
Şaha dilden değse dest-i gülnamen
Affolur idamdan cezalı derler.

Şahın merdanısın mürâvvet eyle
Perişan halime merhamet eyle
Benim için şaha bir minnet eyle
Bize de bir dertli Celâli derler. (1)

Methiye

7

«Karısı Leylâ hanımın köyü hakkında»

Huplar yığınak etmiş aşk divanında
Karyeler kadrini kıymet ederler
Bir nazmı gazelden hindi şanında
Ehli aşk olana misnet ederler.

Sanırsın «tabiin» olmuş zamanı
Anda âlimleri «zahit» «Osman» nı
İmamî azamî Yusufu sani
Ledünnü ilmüne hizmet ederler

(1) Celâli bu koşmayı Mahmudu askerlikten affettirmek için yazmış ve söylenildiğine göre bu isteğinde de muvaffak olmuştur .

Bugün Çıkmakta Olan Halkevi Dergilerinin Listesi

<u>Derginin Adı</u>	<u>Çıkaran Halkevi</u>	<u>Kaç Günde Bir Çıktığı</u>
<i>Taşınar</i>	<i>Gaziantep</i>	<i>2 ayda bir</i>
<i>Çorum</i>	<i>Çorum</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Doğru</i>	<i>Kars</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Erci</i>	<i>Kayseri</i>	<i>onbeş günde bir</i>
<i>Fikri</i>	<i>İzmir</i>	<i>iki ayda bir</i>
<i>Gedi</i>	<i>Manisa</i>	<i>onbeş günde bir</i>
<i>Görü</i>	<i>Adana</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Halk</i>	<i>Eskişehir</i>	<i>ayda bir</i>
<i>İnanç</i>	<i>Denizli</i>	<i>ayda bir</i>
<i>İnan</i>	<i>Trabzon</i>	<i>iki ayda bir</i>
<i>Kara</i>	<i>Diğarbakır</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Kara</i>	<i>Zonguldak</i>	<i>onbeş günde bir</i>
<i>Kayn</i>	<i>Balıkesir</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Kony</i>	<i>Konya</i>	<i>onbeş günde bir</i>
<i>Ondokuz Mayıs</i>	<i>Samsun</i>	<i>onbeş günde bir</i>
<i>Taşpınar</i>	<i>Afyon</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Türk</i>	<i>Antalya</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Ün</i>	<i>İsparta</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Uludağ</i>	<i>Bursa</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Yeni Türk</i>	<i>Eminönü</i>	<i>ayda bir</i>
<i>Halk Bilgisi Haberleri</i>	<i>Emirönü</i>	<i>ayda bir</i>

TÜRK TARİH KURUMU

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/801790
DERGİLER İNAN : TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ 14-21
(1944-1945) Markası: MARKASIZ Bulunduğu Yer: - Konusu:
TÜRKÇE

